

Юнакі і дзяўчаты! Настойліва авалодвайце марксісцка-ленінскім вучэннем, дасягненнямі навукі, тэхнікі і культуры! Памнажайце слаўныя рэвалюцыйныя, баявыя і працоўныя традыцыі савецкага народа! Будзьце ў першых радах барацьбітоў за паспяховае выкананне рашэнняў XXV з'езда КПСС!

(З Заклікаў ЦК КПСС да 59-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі).

Беларускі УНІВЕРСІТЭТ

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, МЯСЦКОМА, КАМІТЭТА КАМСАМОЛА І ПРАФКОМА БЕЛАРУСКАГА ОРДЭНА ПРАЦОУНАГА ЧЫРВОНАГА СЦЯГА ДЗЯРЖАУНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА

№ 28 (1140) ● 21 кастрычніка 1976 г.

● Цана 2 кап.

● Газета выходзіць з 1935 г.

ПРАБЛЕМЫ НАВУКОВАЙ ІНФАРМАЦЫІ

Адбылося пасяджэнне вучонага савета аддзела навуковай інфармацыі па грамадскіх навуках АН БССР з удзелам супрацоўнікаў службы навукова-тэхнічнай інфармацыі нашага ўніверсітэта.

З дакладам «Праблемы навуковай інфармацыі ў святле рашэнняў XXV з'езда КПСС» выступіў начальнік цэнтра навукова-тэхнічнай інфармацыі БДУ С. Павалаяў. Гаворка ішла пра ўдасканаленне форм і метадаў інфармацыйнай работы ў галіне грамадскіх навук.

УСЕСАЮЗНАЯ НАРАДА

Ва ўніверсітэце закончылася навукова-тэхнічная нарада па тэрмадынаміцы металічных сплаваў. Яе правялі міністэрствы вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі СССР і БССР, секцыя па тэрмадынаміцы металічных сплаваў навуковага савета па тэрмадынаміцы і тэрмахіміі АН СССР і наш ўніверсітэт.

ПРАЦУЕ ШКОЛА МАЛАДЫХ ВУЧОНЫХ

Ужо каля 10 гадоў у ВНУ рэспублікі працуюць саветы маладых вучоных. Каб прааналізаваць дзейнасць саветаў за апошні час, абагульніць вынікі, абмяняцца вопытам работы саветаў ВНУ, 19 кастрычніка пачала сваю работу першая школа маладых вучоных БДУ імя У. І. Леніна «Праблемы арганізацыі і працы саветаў маладых вучоных вышэйшых навучальных устаноў». У рабоце школы прынялі ўдзел прадстаўнікі ВНУ, НДІ г. Мінска, Казанскага дзяржаўнага ўніверсітэта, Мазырскага, Магілёўскага педінстытутаў.

З уступным словам на пленарным пасяджэнні выступіў в. а. прарэктар па навуковай рабоце А. Чалей. Ён падкрэсліў, што школа маладых вучоных неабходна для большай актывізацыі дзейнасці саветаў, для планавання работы маладых вучоных ўніверсітэта, ВНУ рэспублікі. Аб выніках навуковых даследаванняў за дзевятыя пяцігодку, аб праблемах, якія стаяць перад маладымі вучонымі, аб недахопах і задачах на пасяджэнні выступілі загадчыца сектара па рабоце з навуковай моладдзю ЦК ЛКСМБ Л. Белая і В. Урыўскі, начальнік навукова-арганізацыйнага аддзела Міністэрства вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі БССР.

Пасля пасяджэння работа школы маладых вучоных праходзіла па трох спецыяльных секцыях: «Формы і метады работы саветаў маладых вучоных вышэйшых навучальных устаноў», «Роля саветаў маладых вучоных у камуністычным выхаванні студэнтскай і навуковай моладзі», «Роля саветаў маладых вучоных ва ўкараненні вынікаў навукі ВНУ ў народную гаспадарку».

ПАСЛЯ ЗАКАНЧЭННЯ дзесяці класаў былыя школьнікі не ўмеюць пісаць канспектаў, а таму ва ўніверсітэце ім здаецца ўсё новым: запісы лекцый, афармленне задач на практычных занятках і правядзенне лабараторных. Калі яшчэ ўлічыць неглыбокія, а часам адрывачныя веды галоўных навук у многіх першакурснікаў, то перад выкладчыкамі, якія вядуць заняткі з імі, стаяць адказныя і цяжкія задачы.

Сутнасць іх заключаецца ў тым, каб на працягу першага паўгоддзя папоўніць веды, якія па многіх прычынах не былі ў школе засвоены, навучыць каратка і зразумела запісваць змест лекцый, пры гэтым не захапляцца дробязямі і не ўпускаць галоўнага, прывіць радасць самастойнага пазнання, навучыць правільна ацэньваць шляхі падыходу да рашэння матэматычных задач, дакладна вызначыць, які аб'ём ведаў можна засвоіць першакурснік з чытаемай лекцыі. Важна таксама ўсвядоміць, якую колькасць задач і практыкаванняў можна задаваць на дом, каб не адбіць жаданне і ахвоту займацца ў далейшым матэматыкай.

Трэба ўзяць пад увагу і тыя абставіны, што першакурснікам выкладаюцца іншыя навукі, пры гэтым кожны выкладчык стараецца даць як мага больш інфармацыі аб сваім прадмеце.

Прыступаючы да чытання галоўнага курса і вядзення практычных заняткаў, я ўлічваў усе названыя абставіны. У пачатку навучальнага года на лекцыях указваў студэнтам: вось гэта трэба запісаць і падкрэсліць, а гэта можна апусціць. Доказы тэрэм і іншых задач праходзілі звычайным чынам, аднак у час лекцыі часта звяртаўся да студэнтаў курса з пытаннямі

па ходу разважанняў. Пытанні задаваў з мэтай напаміну папярэдніх параграфіў тэорыі ці для паўтарэння некаторых формул са школьнай матэматыкі. Адзначу наступнае: так называемая элементарная матэматыка — самая цяжкая з усіх раздзелаў матэматыкі. Усе, скончыўшы

формулы адваротных трыганаметрычных функцый і іншыя правілы.

Практычныя заняткі праводзіліся непасрэдна па тых главах і параграфіях, якія чыталіся на лекцыях. Разрываў у часе і паслядоўнасці выкладання тэорыі з практычнымі заняткамі не было. Далей, пры пра-

вавіла, да наступных заняткаў рыхтаваліся па тэорыі і выконвалі дамашнія заданні. Павінен заўважыць, калі выкліканы студэнт стаіць ля дошкі і нічога не адказвае, у гэты час у аўдыторыі лес паднятых рук — усе хочучы падказаць таварышу. Студэнт звычайна садзіцца

чым горш выкладчык вучыць, тым больш пытаецца на экзамене. І чым ён слабейшы як выхавалець, тым больш моцныя і крутыя меры прымяняе ў сваёй практыцы.

Выкладчыкі гэтага толку закідваюць дэканаты дакладнымі, прагражаюць студэнтам разлічыцца з імі на экзаменах. Гэта замест таго, каб вучыць моладзь словам і справай, выходзіць у нармальнай абстаноўцы.

Мы не проста вучым моладзь асновам будучай прафесіі, мы выходзім людзей з нашымі камуністычнымі перакананнямі, якія пасля заканчэння ўніверсітэта будуць кожны дзень выходзіць і вучыць іншых.

Вядома, што ў акадэмічным патоку заўсёды ёсць некалькі непаспяваючых студэнтаў. У мінулым навучальным годзе яны былі прымацаваны да больш моцных па паспяховасці студэнтаў з тым, што моцным гэта будзе залічана як грамадская работа. Такія прымацаванні далі добрыя вынікі. Напрыклад, студэнты са слабай падрыхтоўкай В. Якуш і Т. Сівуха былі прымацаваны да добра падрыхтаваных студэнтаў А. Васільевай і Н. Бандарэнка. На працягу года студэнтка Т. Сівуха апырэдала моцных сваіх сябровак. Яна паспяхова здала экзамен па матэматычнаму аналізу.

Асабліва важнае значэнне ў паспяховасці першакурснікаў мае сістэматычны кантроль за выкананнем дамашніх заданняў. Ён прывучае былых школьнікаў да сістэматычнай працы над прадметам.

А. МАКСІМЕНКАУ,
старшы выкладчык механіка-матэматычнага факультэта.

ДАВЕР'Е І ПАТРАБАВАЛЬНАСЦЬ

ЯК Я ПРАЦАВАЎ СА СТУДЭНТАМІ І КУРСА ў 1975-76
НАВУЧАЛЬНЫМ ГОДЗЕ

сярэднія школы, ведаюць толькі палавіну з гэтай элементарнай матэматыкі.

Прымаючы пад увагу, што першакурснікі вучыліся ў розных настаўнікаў (з рознымі метадамі і прыёмамі навучання, спачатку я раблю ўводзіны ў агульны працэс вивучэння вышэйшай матэматыкі, з разуменнем агульнага метаду доказу тэрэм і задач. З першых лекцый слухачы ведаюць, што любая тэрэма даказваецца на аснове раней прынятых вызначэнняў ці даказаных тэрэм і несупярэчлівых вылічэнняў ці меркаванняў у працэсе вядзення гэтага доказу.

Увядзенне ў агульны працэс вивучэння патрабуе: індывідуальных гутарак з асобнымі студэнтамі па тэорыі школьнай матэматыкі, пастаяннага паўтарэння галоўных палажэнняў усюды, дзе гэта патрабуецца па асноўнаму чытаемому курсу. І ўсё ж самае цяжкае — даць кароткія вывады правіл і доказы тэрэм школьнай матэматыкі, якія не былі растлумачаны настаўнікамі: дзяленне мнагачлена на мнагачлен, біном Ньютана,

верцы і ўліку ведаў студэнтаў браліся пад увагу наступныя абставіны. Які б ні быў студэнт, падрыхтаваны да практычных заняткаў ці не, перад выклікам выкладчыкам да дошкі ў яго ў гэты момант узнікае на некаторы час інстынктыўны страх, які ўскладняе мысленне і выражэнне меркавання ўголас. Тым не менш практычныя заняткі праходзілі на працягу ўсяго навучальнага 1975—1976 года без страху студэнтаў перад апытваннем іх і пачаткам рашэння задач. Дасягнута гэта было так. На практычных занятках па матэматыцы выклікаліся да дошкі (на працягу дзвюх вучэбных гадзін) не больш пяці-шасці чалавек, нават тыя, хто з месца рашуча адмаўляўся ісці да дошкі рашаць задачы. Адмовіўшыся ісці да дошкі паслядоўна ўсё-такі праціў падысці да яе са словамі: «вы ідзіце да дошкі і раскажыце аб тым, што запамнілі на лекцыі, сваімі словамі. Калі ж што-небудзь забылі, мы ўсе, прысутнічаючыя тут, падкажам вам». Пасля такіх выклікаў нават не вельмі актыўныя студэнты, як

на месца са словамі: «У апошні раз не падрыхтаваўся да заняткаў».

Звычайна пасля гэтага ў мяне ўстанаўліваюцца дзелавыя ўзаемаадносіны са студэнтамі. З моладдзю нельга хітрыць, ёй нельга патакаць, а яе трэба ведаць і накіроўваць. Дамашнія заданні выконваліся студэнтамі не за страх, а за сумленне. Гэта пацвердзіла шматгадовая практычная работа. Калі некаторыя мае калегі гавораць аб тым, што ёсць лянівія і бяздарныя студэнты, то тут іх асабістая недапрацоўка ў метады выкладання і ва ўзаемаадносінах са студэнтамі.

Педагог павінен добра ведаць свой прадмет, быць майстрам сваёй справы, любіць сваю работу і сваю дысцыпліну, паважаць і любіць сваіх вучняў. Шчыра сцвярджаю, што калі адна з гэтых чатырох умоў не выканана, нават пры высокай навуковай ступені і званні педагога студэнтская аўдыторыя адвернецца ад прадмета і выкладчыка. Асабісты вопыт пераканаў у тым, што непрыязнасць да педагога абавязкова пераносіцца на навуку, выкладаемую ім. Многімі адзначана:

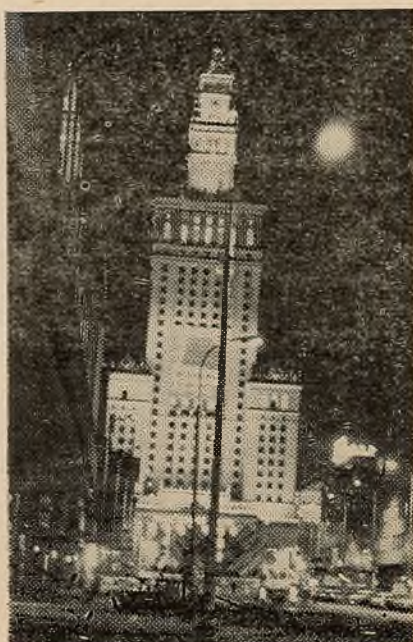
У САРДЭЧНЫХ СЯБРОЎ

Дні польскай літаратуры, якія праходзілі ў нашай рэспубліцы, з'явіліся яркім сведчаннем непарушнай дружбы народаў, звязаных агульнасцю як у гісторыі фарміравання дзвюх нацый, так і ў гісторыі развіцця нацыянальных культур. Народ сённяшняй Польшчы паспяхова ідзе па шляху міру і сацыялізму. З попелу ўсталі разбураныя вайной гарады, радуе вока прыгажуня Варшава. Стара-Мяста — адзін з нямногіх раёнаў — сведкаў сямісотгадовай гісторыі польскай сталіцы.

НА ЗДЫМКАХ:
Ідзе пасяджэнне кангрэса;
Варшава, Палац навукі і культуры;

(Працяг на 2-й стар.).

ПРАЦАВАЛІ З НАТХНЕННЕМ

Як заўсёды, з прыходам восені прыходзяць і новыя турботы да работнікаў сельскай гаспадаркі: трэба як мага хутчэй сабраць з палеткаў увесь ураджай. Як заўсёды, на дапамогу калгаснікам прыйшлі студэнты.

значную дапамогу ў вытворчасці вітаміннай мукі, у нарыхтоўцы сенажу, сіласу і г. д. Калі патрэбна была тэрміновая дапамога, працавалі і ў выхадныя дні. Якой бы ні была работа, усюды адчуваўся задор маладосці.

Добра зарэкамендавалі сябе двакурснікі факультэта журналістыкі, якія працавалі ў калгасе «XVII парт'езд» Слаўгарадскага раёна Магілёўскай вобласці. Трэба адзначыць зладжаны рытм, добрую арганізацыю працы ў студэнтаў. Немалаважную ролю ў гэтым адыграла пасляховае кіраўніцтва студэнцкім атрадам з боку Аляксандра Уліцэнка (камандзір), Ніны Валасюк (камісар), Яўгена Дуброўскага і Пятра Трубчыка (камандзіры груп). Яны заўсёды былі наперадзе. У ходзе сацыялістычнага спаборніцтва вызначыліся пераможцы — студэнты 1-й і 3-й груп.

Не раз адзначалі кіраўнікі і спецыялісты гаспадаркі выдатную працу студэнтаў. Так, 7 кастрычніка на цэнтральнай сядзібе калгаса быў узяты сцяг працоўнай славы ў гонар ударнай працы студэнтаў 3-й групы. У гэты дзень кожным было сабрана па 1810 кг клубняў — амаль у тры разы больш нормы! Ганаровымі граматамі і прэміямі былі ўзнагароджаны 26 чалавек. Аб працы студэнтаў у калгасе «XVII парт'езд» расказвалася на старонках райгазеты і рэспубліканскай прэсы.

За месяц працы была ўбрана бульба з плошчы 96 га, 1600 т бульбы выбрана. І яшчэ такія лічбы: пры норме выпрацоўкі 640 кг на чалавек студэнты ўбіралі да 900 кг. Часта бывалі дні, калі норма перавыконвалася ўдвай.

Да Дня работніка сельскай гаспадаркі студэнты падрыхтавалі вялікі канцэрт мастацкай самадзейнасці. Не раз яны праводзілі палітінфармацыі, гутаркі сярод калгаснікаў, прачыталі 7 дакладаў, рэгулярна выпускалі насценную газету. Штодзённа выходзіла «Маланка», дзе паводзіліся вынікі працоўнага дня... Добрым словам успамінаюць калгаснікі сваіх памочнікаў.

Акрамя ўборкі бульбы, двакурснікі дапамагалі ўбіраць лён, салому, аказалі

Т. ПЕТРАШКЕВІЧ.

Студэнты III курса хімічнага факультэта дапамагалі сёлету ўбраць бульбу працоўнікам калгаса «Чырвоны сцяг» Клімавіцкага раёна. Уборка вялася механізаваным спосабам. Гэты здымак зроблен перад выездам у поле. Фота В. БЫЧКОВА.

СТУДЭНТЫ — КАЛГАСУ

Зварот камсамольцаў атрада «Праметэй» (III курс географічнага факультэта) да ўсіх байцоў студэнцкіх атрадаў, якія працавалі на ўборцы бульбы на палетках калгасаў і саўгасаў Талачынскага раёна, знайшоў гарачы водгук у студэнтаў філалагічнага факультэта. З першых дзён работы ўзяў добры тэмп атрад «Ветразь» (III курс, аддзяленне беларускай мовы і літаратуры). Дзяржаўны падыход да справы, энтузіязм, арганізацыя сацыялістычнага спаборніцтва — гэта адметныя рысы атрада. Камсамольцы выступілі з канцэртм перад жыхарамі калгаса імя Георгія Дзімітравіча. Працягваючы лепшыя традыцыі савецкага студэнцтва, дзяўчаты дапамагалі ветэранам вайны і працы, пенсіянерам, наведвалі школу ў в. Забалоце, расказалі выпускнікам пра ўніверсітэт і свой факультэт.

Праўленне калгаса, дзе працавалі студэнты, ўзнагародзіла каштоўнымі падарункамі пераможцаў сацыялістычнага спаборніцтва — Таню Гурыновіч, Ніну Дзімітрук, Валю Савіцкую, Зою Міклуш, Аню Варанецкую, Марыю Аношка. Т. АЛЯКСАНДРАВА.

КУЛЬТУРНАЯ ХРОНІКА

У лістападзе ў г. Горнім адбудзецца фестываль палітычнай песні. На яго з'едзецца моладзь з усёй краіны. У якасці ганаровых гасцей на фестываль запрошаны прадстаўнікі нашага ўніверсітэта. Сваё майстэрства ў Горнім пакажуць салісты вальна-інструментальнага ансамбля філалагічнага факультэта БДУ.

рана студыя мастацкага слова. Студэнты БДУ маюць магчымасць стаць актыўнымі удзельнікамі пасяджэнняў клуба. Кіруе ім старшыня праўлення клуба ўніверсітэта Дзіна Тыцюк.

У хуткім часе нас чакае сустрэча з фальклорна-этнографічным ансамблем «Славянкі» з Ягелонскага ўніверсітэта (Кракаў). Гэта візіт у аднаго з пазнаючых народнага ансамбля народнага інструмента БДУ ў Польшчу ў мінулым годзе.

На дэманстрацыі ў гонар 59-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі мы ўпершыню убачым і пачуем духавы аркестр ўніверсітэта, створаны студэнтамі юрыдычнага факультэта М. і А. Кручэнкамі.

Клуб любіцеляў паэзіі толькі-толькі нарадзіўся. Пры ім створыцца

У панядзелак, 17 кастрычніка, адбылося адкрыццё новага Дома літаратараў. У святочным канцэрте з поспехам выступіў студэнцкі тэатр мініяцюры факультэта журналістыкі. С. МІКАЛАЕВА.

У адпаведнасці з Палажэннем аб аглядзе-конкурсе на лепшую навуковую работу сярод маладых вучоных БДУ імя У. І. Леніна ад 25 красавіка 1974 года для падвядзення вынікаў агляду-конкурсу па загаду рэктара ад 13 кастрычніка 1976 года створана камісія ў наступным саставе:
Л. Валадзько (старшыня) — прарэктар па навуковай рабоце, прафесар
Т. Пушкарва (намеснік старшыні) — старшыня савета маладых вучоных БДУ імя У. І. Леніна, кандыдат хімічных навук
Г. Давідзюк — загадчык кафедры марксіска-ленінскай філасофіі гуманітарных факультэтаў, прафесар
А. Тозік — сакратар камітэта камсамола БДУ імя У. І. Леніна, кандыдат гістарычных навук
У. Ляхновіч — загадчык кафедры экалогіі і гідрэялагіі і аховы прыроды, прафесар
І. Малевіч — загадчык лабараторыі НДІ ПФП, кандыдат тэхнічных навук
Г. Мядзведзеў — загадчык кафедры тэорыі верагоднасцей і матэматыкі, прафесар
Д. Мельцар — в. а. прафесара кафедры гісторыі БССР, доктар гістарычных навук
Я. Сарцэўскі — загадчык кафедры агульнай фізікі, прафесар
Б. Стральцоў — загадчык кафедры тэорыі і практыкі журналістыкі, прафесар
А. Супрун — загадчык кафедры агульнага і славянскага мовазнаўства, прафесар
Г. Старобінец — загадчык кафедры аналітычнай хіміі, прафесар
А. Фядзенка — дэкан механіка-матэматычнага факультэта, прафесар
В. Чыгір — дэкан юрыдычнага факультэта, прафесар
В. Якушка — загадчыца кафедры агульнага землярэзнаўства, прафесар.

У САРДЭЧНЫХ СЯБРОЎ

(Працяг. Пачатак на 1-й стар.).
Цёпла сустракаюць польскія працоўныя удзельнікі розных міжнародных форумаў, спартыўных спаборніцтваў. Нядаўна Варшава гасцінна прымала ўдзельнікаў III Кангрэса Міжнароднай асацыяцыі выкладчыкаў рускай мовы і літаратуры. Кангрэс праходзіў у Варшаўскім палацы навукі і культуры. Удзельнікамі яго былі выкладчыкі нашага ўніверсітэта, іншыя ВНУ і школ Мінска. У. БУДАІ.
НА ЗДЫМКАХ:
Тэатральная плошча сталіцы — любімае месца варшавянаў;
Фота аўтара.

АРЫЕНТАЦЫЯ НА ПРАФЕСІЮ

На XVIII пленуме ЦК КПБ першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі П. М. Машэраў падкрэсліў, што наша агульнаадукацыйная школа займае асобае месца ў сістэме навучання і выхавання падрастаючага пакалення, фарміравання яго высокіх палітычных, ідэйна-маральных і інтэлектуальных - разумовых якасцей. Працэс акселерацыі ўцягнуў у сваю арбіту і нашу школу: з першых год вучобы сённяшнія школьнікі валодаюць значна большым запасам ведаў, чым іх ровеснікі 10—15 гадоў назад. У вялікай ступені ўсё гэта датычыцца і пытанняў прафесійнай арыентацыі.
Не першы год працуюць на кіраванні прафесійнай арыентацыі нашага ўніверсітэта. У 35 сельскіх і гарадскіх школах частымі гасцямі былі студэнты буйнейшай навучальнай установы рэспублікі. Галоўнай формай работы, традыцыйна, з'яўляецца ў нас вусны расказ. Першае знаёмства шэфам са старшакласнікамі пачынаецца з расказаў аб ўніверсітэце і факультэце, прафесіях, якія маюць атрыманне ў сценах БДУ. Большасць нашых падшэфных не адзіны раз наведвалі і сам універсітэт. Спецыяльна для іх у нас штогод праводзяцца

дні адкрытых дзвярэй на факультэтах, дзе перад выпускнікамі выступаюць вядучыя вучоныя і выкладчыкі, прадстаўнікі грамадскіх арганізацый. У гэтыя дні кожная аўдыторыя, кабінет, лабараторыя гасцінна адкрывае дзверы для школьнікаў. Да сказанага неабходна дадаць і тое, што кожны студэнт ўніверсітэта ў час зімовых канікулаў выступае з лекцыямі аб БДУ ў школах па месцы жыхарства на вечарах-сустрэчах з выпускнікамі школ.
У час летніх канікулаў справу прафесійнай арыентацыі працягваюць байцы студэнцкіх будаўнічых атрадаў. Толькі ў гэтым годзе імі прачытана і праведзена больш як 120 лекцый і гутарак з выпускнікамі сярэдніх школ Мінскай вобласці. Будаўнічы атрад «Буравеснік-76» імя В. І. Казлова філалагічнага факультэта аформіў і вывесіў у буйнейшых населеных пунктах Кастрычніцкага раёна Гомельскай вобласці спецыяльныя стэнды-запрашэнні на вучобу ў БДУ.
Важнейшай састаўнай часткай работы з выпускнікамі з'яўляюцца школы юных, у якіх займаюцца пераважна вучні 9—10 класаў г. Мінска і Мінскага раёна. За міну-

ПАСПЯХОВЫЯ ГАСТРОЛІ

Завяршылася працягваюцца 12 дзён гастрольная паездка па Аўстрыі самадзейнага студэнцкага ансамбля Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна «Крыжачок», арганізаванага Беларускай вобласцю ў дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі сумесна з Аўстра-Савецкім таварыствам. Выступленні студэнцкага ансамбля сталі адным з галоўных мерапрыемстваў Дзён Беларускай ССР на зямлі Ніжняй Аўстрыі.
Наш ансамбль, расказаў у гутарцы з карэспандэнтам ТАСС яго мастацкі кіраўнік, заслужаны дзеяч культуры БССР Н. В. Лапша, упершыню знаходзіцца ў Аўстрыі. За гэтыя дні намі былі пастаўлены 8 канцэртаў у гарадах Крэмсе, Віне-Нейштаце, Санкт-Пельцэне, Карной-бурзе, Лінце і Вене. Усе выступленні праходзілі з вялікім поспехам, пры перапоўненых залах. Публіка цёпла прымала танцавальныя нумары — беларускі «Крыжачок», рускую «Барыню», украінскі «Гапак».
Аб сяброўскай атмасферы, у якой праходзілі гастролі, расказаў і кіраўнік групы, загадчык аддзела Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі Г. В. Юшкевіч. У Санкт-Пельцэне, сказаў ён, мы выступалі разам з хорам аўстрыйскіх чыгуначнікаў, вядомым у краіне самадзейным калектывам. Гэты канцэрт выліўся ў пераканаўчую дэманстрацыю сяброўства.
Мы перакананы, адзначыў у заключэнне Г. В. Юшкевіч, што наша паездка ў Аўстрыю садзейнічала ўмацаванню ўзаемаразумення і сяброўства паміж народамі СССР і Аўстрыі.
Л. ВАЛНУХІН.
(ТАСС).

Лірычныя мініяцюры.

ЖЫВЫЯ ФЛЮГЕРЫ

Ніколі, нават у малы вечер, не бачыў, каб села птушка бокам да яго — толькі галавою. Калі вечер дзьме з поўначы — усе птушкі, якія адпачываюць, глядзяць на поўнач, а калі з поўдня — на поўдзень. Ну, чым не флюгеры?

ЦЕПЛЫ ДЗЕНЬ

У кастрычніку ж, бывае, разальцеца ўсяго на некалькі дзён, амаля летняя цяплынь, і здаецца, што слата была непаразумедем, таное ласкавае сонца, так утульна на палянах. Паўраздзетыя дрэвы заміраюць у ціхім роздуме: скідаць рэшткі лісця ці пачакаць?

У адзін з такіх дзён, гарачых к поўдню, пачынаюць выпаўзаць са сваіх нор жаўтарогія вужы: тонкія, узорыстыя.

Ідзе чалавек, убачыць вужа, прышніцца: змяя! Хто ведае, адразу вызначыць — вуж, пераступіць, абыйдзе бокам, няхай грэецца. Іншы шукае палку, а потым выхваляецца: «Гадзюку забіў!»

К вечару вужы зноў распаўзаюцца па норах. Чаго гэта яны? Мабыць, перш чым здасць на зіму, павінны выканаць нейкі свой старажытны звычай, аб якім мы не ведаем?

Або проста вужоў падмануў цёплы кастрычніцкі дзень?

ВОБЛАКІ ПАД НАГАМІ

Восенню асабліва востра адчуваеш, як спаіаецца час, і кожны ўпаўшы на зямлю ліст — быццам стук ціхага мятніка. І міжволі ў сэрца закрываецца лёгкі сум.

Але самае незвычайнае восенню — лясныя дужыны. Вада ў іх чыстая, спакойная, як прамытае шкло. Падыйдзеш да якой-небудзь з іх, прыпынішыся ля краю, страшнавата пераступіць: воблака пад нагамі!

В. ХЛІМАНАУ.

Быў у мяне сябар, верны, самаадданы. Вы, магчыма, не паверыце, але гэта быў кот. Яркая-рыжага колеру, з белым «галыштукам», у белых «ботах». Назвала я яго Медзькай.

А трапіў ён да мяне выпадкова. Аднойчы суседка, ведаючы, што я люблю жыўёл, прапанавала мне чорна-белае кацяня. Я згадзілася. Але прышэсла яна мне не чорна-белага, а рыжага-рыжага, нібы агонь. Адмаўляцца я не стала, хоць крыху расчаравалася.

— Ну, рыжы коцік, — сказала я яму, — назаву цябе Медзькай.

З гэтай самай мінуты мы з ім пасябралі. За кароткі час ён дудоўна вывучыў усе даманіяны парадкі і педагогична стараўся выконваць іх. Правініўся — не хаваецца, а лашчыцца каля ног, нібы просячы прабачэння. Не хапала духу яго ляць.

Кот аказаўся вельмі разумны. Так, ён лічыў, відаць, сваім кроўным абавязкам праводзіць мяне за вадою, за дрэвамі і г. д. І мне весялей, і яму таксама.

Медзька выдатна ведаў сваіх і чужых. Гаворачы, што на гэта здольны толькі сабакі. Відаць, не толькі. Калі ў доме хто-небудзь чужы, убачыўшы важнага кружача ката, які клубочкам круціцца на стале, хацеў яго пагладзіць, «клубочак» выпускаў

свае вострыя кіпці і пагражала шыпеў. Незадачліваму госцю даводзілася хутка хаваць руку, каб кот не пакінуў на ёй свой «аўтаграф». А вечарам, калі ў вокны ламаўся пранізлівы восеньскі вечер, кроплі дажджу паўзлі па шкле ці сыпаў

МЕДЗЬКА

БЫЛЬ

бясконцы белы снег, мы садзіліся з ім перад ярка гарэўшаю печкаю. Весела патрэсквала паленне, рассыпаючы іскры. Медзька, утульна прымаістраваўшыся ў мяне на каленях, варыкатаў — «расказаў» мне казкі адну даўжэйшую за другую. Яго вельмі цікавіла гэтая рыжая, танцуючая без стомы істота — агонь. Ён часта, прыжмуркушыся, глядзеў у печку доўга і неадрыўна. Такі глядзі, туды скокне. Але не, асцярожнась ніколі не здраджвала яму.

Калі я наведвала вясельную школу, ён спрабаваў праводзіць мяне і туды. Але гэта было далёка, кот палохаўся машын (усё ж гэта не сабака!) і з палавіны шляху знікаў у якой-небудзь дзір-

цы. Затое вечарам — я гэта цвёрда ведала — ён будзе абавязкова чакаць мяне каля дому ў любое надвор'е. І мы разам зойдем у цёплы накой. Яго самаадданасць і вернасць не ведалі меж. І аднойчы яны праявіліся вельмі ярка.

Неяк, злавіўшы мыш і задусьцьшы яе, кот прыбег, вельмі задаволены сабою. Ubачыўшы мяне, зараз жа палажыў гэтую мыш мне пад ногі. Ускрыкнуўшы, я пабегла ў іншы пакой. Медзька чакаў падзякі — доўга стаяў перад дзвярыма з мышкай у зубах.

Здаралася, я варыла на кухні абед, а ён сядзеў на акне і аддава сабачыя за маімі рухамі круглымі зялёнымі вачыма. Тады я частавала яго свежаю капустаю ці шчаўем, зусім не з «кацінага меню». І мой бедны сябар еў гэтыя «вітаміны», таму што ён не жадаў мне ні ў чым адмаўляцца.

Але аднойчы выпадак палажыў канец нашаму сяброўству. Пасля моцнага ветру мы гулялі з братам па скверку і знайшлі выкіну-

У ТАЯМНІЦАХ ЭКАЛОГІІ

прававяць нормы аховы, прынятыя ў Савецкім Саюзе і іншых перадавых дзяржавах. Вучэбная і вытворчая практыка студэнтаў заключаюцца ва ўдзеле іх у экспедыцыях, навукова-даследчай рабоце. Пасля спецыялізацыі студэнтам прадастаўляецца работа ў заапарках, у сістэме Дзяржкамтэта па ахове прыроды.

Студэнты, якія спецыялізуюцца па гідрабіялогіі, вучаюць экалагічныя фактары воднага асяроддзя, санітарна-тэхнічную гідрабіялогію, біяэнергетыку водных экасістэм, экалогію рыб... Пасля заканчэння ВНУ яны працуюць ва ўстановах гідрабіялагічнага і рыбагаспадарчага профілю, выкладчыкамі хіміі і біялогіі ў школах.

— Вы казалі, што студэнт-

ты вядуць навукова-даследчую работу. Назавіце лепшы працы!

— Кожны год мы прадстаўляем на рэспубліканскі конкурс навуковых работ 7—10 студэнткіх прац. У мінулым годзе па выніках конкурсу чатыры працы былі аднесены да першай катэгорыі, столькі ж — да другой, а праца Г. Цішчыкава «Біялогія малюска дрэйсена» атрымала першую прэмію.

На кафедры працуюе СНДЛ, студэнткі навуковы гурток, дружина грамадскіх інспектараў аховы прыроды. Студэнты выезджаюць у прыгарадную зону, праводзяць доследы. Па выніках гэтай работы ў мінулым годзе шэсць чалавек атрымалі грашовую прэмію райвыканкома. Насельніцтва абслугоўвае лектарская група сту-

дэнтаў. Яна арганізавала кіналекторый «У свеце прыроды» для школьнікаў.

— Мы ведаем, што кафедра падтрымлівае сувязі з вядучымі вучонымі свету...

— Так. Нядаўна да нас прыязджаў вядомы амерыканскі экалаг Е. Одум. У СССР яго ведаюць па кнігах «Экалогія» і «Асновы экалогіі», дзе сабраны найвышэйшыя звесткі па ўсіх раздзелах гэтай навукі. На кафедры прыязджаюць таксама вучоныя з Польшчы, ГДР, Чэхаславакіі і іншых краін.

У вучобе студэнтам дапамагаюць кнігі, якія выдае кафедра. А такая навуковая праца, як «Метады вызначэння прадукцыі водных жывёлін», пераведзена на англійскую мову, і ёю карыстаюцца многія замежныя вучоныя.

Спецыялісты па ахове прыроды павінны быць людзьмі адукаванымі, настолькі шчыльнымі і ўпартымі. Іх прафесія сёння мае першаступеннае значэнне.

В. АРЦЕМАУ

Заломала ива С дрыжью руки-ветви. В пене бьется озеро, Озеру тесно. А птенцов у иволги Разметало ветром, А гнездо у иволги Ветром унесло. Ветер не заметил, Ветер веселится, А у ней, у маленькой, Чем измерить боль? Как же мог я думать, Что поют нам птицы, Что поют нам птицы Только про любовь!?

Старонку клуба любіцельцоў прыроды падрыхтавала С. ШЫДЛОУСКАЯ.

П Р Ы З Н А Н Н Е

Па-мойму, кожны чалавек — паэт, Калі цяплом Радзімы ён сагрэты.

М. МІНЧАНКА.

Вось і восень. Рапцідай імжыць дождж, сее тугу аб лесе, лесе-песні, лесе-свяце. Я бягу са студэнткай сумкай да аўтобусага прыпынку. Дождж, дождж... На мокрым асфальце—жоўтае лісце. І сэрца сціскаецца ад незразумелага жалю: толькі восенню чамусьці мы звяртаем свой позірк назад, на прахытыя дні. Мне здаецца, што восенню мы сталеем.

Кладу на далонь жоўтае полымя лістка і быццам адчуваю яго подых. Гэты лісточ уабраў у сябе сонечнае цяпло, усю гаму пахаў лета, ён купаўся ў духмяных росах, давяраў свае тайны гарэзе-ветрыку. А цяпер ляжыць у маёй руцэ. Другі яго сабрат—бярозавы лісточ з маёй радзімы — ляжыць у блакноце. Кожны раз, калі адкрываю блакноц, бяру лісточ, прыпадаю да яго тварам. Здаецца, ён цёплы. Я адчуваю цяплыню бярозы, якую пасадзіла дзесяць гадоў назад, цяплыню маёй вёскі...

Т. МАНЕНАК.

ЛЯСНАЯ ПЕСНЯ

...Я стаю на лясной палыне і слухаю лясную песню. Таямнічая, чароўная, непэўторная, яна заварожвае, напуняе сэрца невядомым, але да болю прыемным пачуццём. Міжволі стаіш і прымаеш гэты лясны дар.

Вось, напэўна, нехта на жалейцы грае. Гэта гудзяць на вятры стройныя клёны.

Бярозы вельмі прычараваныя, бо дуб завіхаецца каля іх, як хлопец каля дзяўчаты. То адной, то другой пашэпча на вуха. Але дзесь недалёка затрапяталіся раўнівыя суседкі-асінкі.

А навокал хвой, хвой, хвой. Яны, як стражнікі, ахоўваюць лясную цішыню. Але ж хіба ўгледзіш за ўсімі! Заспрача-

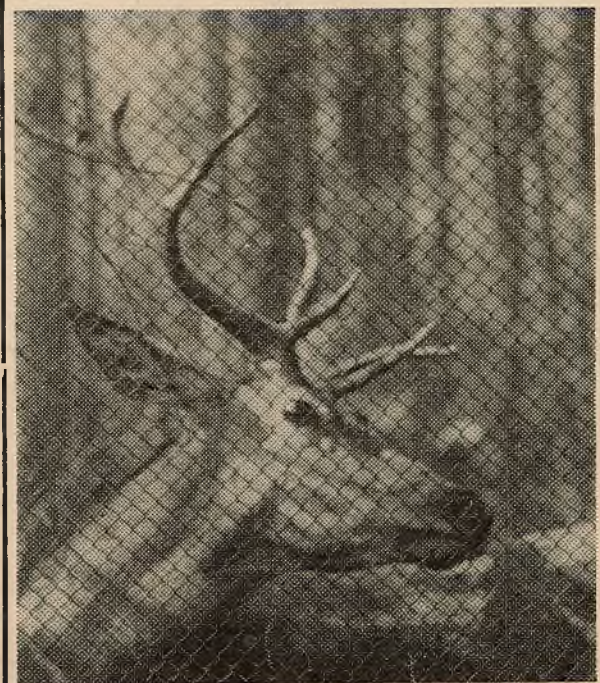
ліся паміж сабою варона з сарокаю. З галінкі на галінку, абтрасаючы ігілцу, скачучы непаседліва сойкі. Чуецца стук дзятла-кузняця.

— У-у-у, — падала свой голас старая ласіха. Гора ёй, удаве: не прыйдзе болей сябар, бо спаткаўся з самым злосным лясным ворагам — пеляўнічым — браканьерам.

Стаю, як заварожаны. Думаю, чым жа дапамагчы бядачцы. Заяц, выскачыўшы невядома адкуль, спалохаў ласіху і спалохаўся сам, бо даў такога стракача, што і куля не дагоніць.

Доўгая лясная песня. Няма ёй канца і не будзе ніколі. Бо песня гэта — вечны дар прыроды.

Т. ЧАРНАВУС.

Журба. Фота Т. Волкавай.

Т. ВОЛКАВА, студэнтка факультэта журналістыкі.

Адбылося чарговае пасяджэнне кафедры агульнага смехаробства. На ім быў разгледжан шэраг пытанняў, якія датычацца вялікай справы гумару. У прыватнасці размова ішла аб тым, як больш рацыянальна і паспяхова ламаць галаву над рэфэратамі па тэмах жарту, як найхутчэй вырашыць праблему з кадрамі, а таксама аб тым, што ўсялякая самадзейнасць на кафедры будзе дэбрай справай, але толькі пад мастацкім кіраўніцтвам яе загадчыка; гаварылася, што, каб стаць вялікім вучоным, дастаткова здаць мінімум, і што б ні сцвярджаў потым гэты вучоны, а студэнт усё-такі паходзіць ад бацькоў. У сувязі з апошнім тэзісам, інфармацыю да якога зрабіў адказны за работу прафбюро на кафедры, выкладчык Меркавальнікаў, паставіўшы на абмеркаванне адказ каманданта інтэрната на пісьмо бацькоў першакурсніка Гошы Паінькіна, ніжэй мы прыводзім абедзве «звестачкі». [Публікуюцца на мове арыгінала].

ПИСЬМО НА КАФЕДРУ

«Дорогая кафедра! Уже второй месяц, как наш сынуленька Гошечка Паинькин — ту-ту в ваш вузик и сейчас учится там впервые без папуленьки и мамуленьки. Уезжая к вам, он, понимаете, ещё ковырялся в носике пальчиком, не мыл ручёночек, зачастую ёмал какую-нибудь бяку — и у него болел животик, а иногда и головочка. Ради бога, дорогая кафедра, вы уж проследите за ним, чтобы наш сынуленька кушал хорошенько, но не переутомлялся. А главное, чтоб не водился с непослушными и невоспитанными детками — они его там научат разному дурному. Спасибо вам авансиком, будьте здоровеньки. С уваженьем, Гошенькины папуленька и мамуленька.»

ОТВЕТ КАФЕДРЫ

«Почтенные папуленька и мамуленька. Уже второй месяц, как ваш сынуленька пока живёхонек и здоровёхонек, обитает «зайчиком» в общежитии, очень шустренький и вездесущенький студентик. На первой же неделе он закоротил лифтик, мы до сих пор топчем пешочком по ступенечкам, а ремонтник нам обойдётся в 220 рубликов. А его тязя к бяке привела к тому, что он совершенно нечаянно высадил в вестибюльчике стёклышко, в результате чего нам предъявлен счёт на 50 рубликов. А какой он баловничок — «увёл» из библиотеки около 20 книжечек, спустил их оптом и в розницу, в результате чего нам предъявлен иск на 150 рубликов и 13 коп. Вчера комендант пытался провести с Гошечкой воспитательную беседочку, на что последний обещал сделать анонимочку, после которой «нашу лавочку» непременно прикроют, в результате чего комендантик общежития подал заявлёныцце об уходе по собственному желанию на более спокойную работёночку. До свиданья.»

У заключэнне пасяджэння на кафедры было ўзнята пытанне аб конкурсе псеўданімаў.

У гэтым нумары ўвазе нашых чытачоў мы прадстаўляем некалькі матэрыялаў, узятых з першага нумара наценгазеты кафедры «Знання—сілой!». [Публікуюцца на мове арыгінала].

СТЫПЕНДЫЯ

З ЭЦЮДАУ ДА КАНДЫДАЦКАЙ

Сярод суровых тэрмінаў «дэканат» і «пераэкзаменаўка» на гарызонце студэнцкага лексікона аазісам ззяе слова «стыпендыя». Гэтае паняцце такое ж старажытнае, як пропускі лекцый без уважлівай прычыны. Або нават яшчэ старажытней. Бо паходзіць «стыпендыя» ад двух лацінскіх слоў: стэпс — заробатак, пендара — узважаць, плаціць. А паколькі ў старажытным Рыме думалі не столькі аб лавышэнні акадэмічнай паспяховасці, колькі аб чарговай гальскай вайне, то слова «студендум» абазначала плату, якую салдаты атрымлівалі за кожны ваенны паход. У тыя далёкія часы, напэўна, не было каму растлу мацьцё старажытным рымлянам іх памылку, і яны працягвалі плаціць стыпендыю салдатам, лёгкадумна апраўдваючыся адсутнасцю ў Рымскай імперыі шырокай сеткі ВНУ.

Такая неразбярэха цягнулася даволі доўга, некалькі тысяч семестраў. Толькі Пётр I, як чалавек кемлівы, паклаў канец гэтаму свавольству. Пры Пятры I дваранскім дзецям, якія навучаліся за мяжой, казна выплачвала стыпендыю як узнагароду за старанне. Але для гэтага малады дваранін павінен быў за год наведваць не менш палавіны ўсіх лекцый і не больш палавіны ўсіх студэнцкіх гулянак.

І ўсё-такі вернемся да старажытных рымлян. Бо і сёння за стыпендыю студэнту даводзіцца «змагацца», і калі прыпадобіць яго воіну, залікі можна разглядаць як «баі» мясцовага значэння, а экзамены — як бязлітасныя схваткі з пераўзыходзячымі сіламі праціўніка. І да славыца пераможцы-стыпендыята!

Мы з вамі высветлілі, што стыпендыя — катэгорыя вельмі старажытная, але, нягледзячы на састарэлы ўзрост, яна не траціць сваёй прывабнасці і нязменна карыстаецца самай гарачай любоўю ў студэнтаў.

Дацэнт НЕЗАЛІКІН,
заг. кафедры агульнага смехаробства.

КСТАТИ, О СНАХ

ВНИМАНИЕ: ДЕБЮТ

Трантовка снов — дело тонкое, щепетильное. Сегодня мы предлагаем читателям первую робкую попытку студента-третьекурсника с шутфана Димы Гогина (в студенческой среде — Демагогина) пролить свет на некоторые типичные студенческие сновидения.

Итак:

1. Если вам приснилось, что вы заснули на лекции, и вам снится, что вас вызывают в деканат, это значит, что вы заснули в неудобном положении.
2. Если вам приснилось, что вы пришли на прантические занятия и по случайному стечению обстоятельств вас вызвали и доске, — это и покупке тетради для конспекта по диамату.
3. А если вам приснилось, что в вас влюбилась Софи Лорен, — ждите, что скоро во втором общежитии заработают автоматы с газированной водой.
4. Если вам приснилось, что вы, наконец-то, получили по зарубежке зачёт, — это и выигрышу в художественной лотерее копии картины «Опять двойна».
5. Если вам приснилось, что в столовой цокольного этажа приготовили вкусный обед, — постарайтесь по-дольше не протыпаться.

Итак, приятных сновидений.

ЕСЛИ ПОЗОВУТ

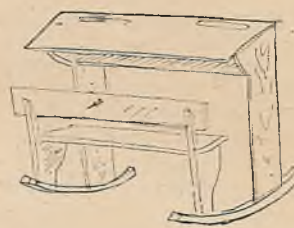
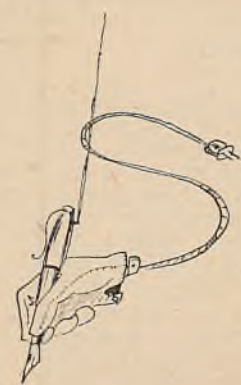
ПЯТИКУРСНИК РАЗМЫШЛЯЕТ

Если меня позовут в деканат, то скорее всего придётся поговорить о дальнейших путях овладения знаниями и вообще о дальнейшем пребывании. Итак, я войду в деканат. Портфель, конечно, прихватю у первокурсника. Лицо усталого, серьёзного человека, утомлённого высшим образованием второй половины двадцатого века. Вопрос декана ясен: что будем делать дальше? Отвечаю: буду досдавать и пересдавать. Я начинаю мудро и правильно жить с сегодняшнего дня. Завтра 24 часа работы плюс на час раньше встану. Последнюю сессию завершаю с результатом 20 из 20 возможных. Повышенная стипендия, защита диплома и опять — на пятёрку. Потом аспирантура. Кандидатская. Эксперименты, новое направление в науке, открытие чего-то там. Пишут газеты, фотографии на обложках...

Если меня позовут в деканат... Нет, лучше всё-таки, чтоб не позвали.

Мысли по телепатифону
записал лаборант ПИСУЛЬКИН.

ИЗОБРЕТАЕТ ШУРА ШПОРА

Матэрыялы кафедры падрыхтаваў да друку В. ГАЙ-ДЗЯ-ЛЯНКА.

ПОРТФЕЛЬ

(Студенческая интерпретация известного бытового анекдота «Бабка, дрова не нужны?..»)

В гардеробе

сказали: «Нет, саквояж не берем — и баста».

А кто я! Обычный студент,

не кандидат же лобастый,

хотя у меня портфель с виду ничуть

не хуже.

Куда ж мне его теперь, В читалку

с ним не пойду же!

В вестибюле поставил на пол,

в углу, где газетный столик.

Пошел изучать глагол по курсу,

что в высшей школе. Выучил. Вышел за дверь.

Смотрю — и обидно, поверьте:

молчком увели портфель,

хотя бы спросили, черти.

Знать бы сейчас, кто они,

спросить бы у них — как выбрать, —

тактично ли в наши дни вот так вот

портфели тибрить?

Ш. Ш., студент.

К Р А С В О Р Д

Па гарызанталі: 2. Заходнеўрапейская краіна. 4. Першы прэм'ер-міністр незалежнай Індыі. 6. Найярчэйшая зорка паўночнага паўшар'я неба. 8. Лінейка з дзяленнямі ў вымяральных прыладах. 11. Цэнтр Башкірыі. 13. Вершаваная стапа. 15. Наўмысны зрыў работы. 19. Ударны музычны інструмент-дыск. 22. Двухколавая павозка на Каўказе, у Сярэдняй Азіі. 24. Бескарыслівае служэнне людзям. 25. Нізкі мужчынскі голас. 27. Нямецкі кампазітар XVII—XVIII ст. 29. Прадмет жаданняў. 31. Музыкальна-драматычны твор. 34. Югаслаўскі палітычны і дзяржаўны дзеяч. 35. Сталіца заходнеўрапейскай дзяржавы. 36. Асобы крой спадніцы з расшырэнным унізе. 37. Зялёнае покрыва зямлі з раслін. 40. Паданне. 42. Памяшканне для стральбы. 45. Лічбавая ацэнка поспехаў. 46. Старажытны рукапіс. 47. Дрэва сямейства рукаветкавых. 49. Пухліна. 51. Вядомы карфагенскі палкаводзец. 54. Адзінка работы, энергіі. 56. Спецыяльна выпрацаваная скура жывёл. 57. Аднаклетачнае ўтварэнне. 60. Курортны горад Крыма. 61. Горная сістэма СССР. 62. Марская нерухомае жывёліна.

Па вертыкалі: 1. Персанаж з аперэты І. Дунаеўскага «Вольны вечер». 2. Водаляцкая працедура. 3. Марка матацыкла. 5. Эпоха. 7. Іспанскі жывапісец XVIII

—XIX ст. 9. Мнагаграннік. 10. Прылада для вымярэння глыбіні мора. 12. Асноўны колер карціны. 14. Цагляны будынак. 16. Іспанскі дзеяч XIV ст., герцаг. 17. Сталіца заходнеафрыканскай краіны. 18. Слаўная гара Грэцыі. 20. Эстонскі спявак. 21. Рад гукаў у межах актавы. 22. Рака на Далёкім Усходзе. 23. Расліна сямейства матыльковых. 26. Доказ невінаватасці. 28. Аднаклетачная жывёліна. 29. Шахматны тэрмін. 30. Прадукт акіслення металаў. 3. Нямецкі фізік XIX ст. 32. Харч. пажытак. 33. Прыток Волгі. 35. Бог сонца ў старажытнаегіпецкай рэлігіі. 38. Караняплодная расліна. 39. Балгарскі порт. 40. Шар. 41. Фабрыка па вырабу шкла. 43. Адна з частак «Боскай камедыі» Дантэ. 44. Паэма М. Ціханавы. 45. Дзеяч французскай буржуазнай рэвалюцыі. 48. Сма-ла. 50. Фабрычна-заводскае аддзяленне. 52. Палітыка Савецкай улады ў перыяд пераходу ад капіталізму да сацыялізму. 53. Свідравальны інструмент. 55. Ачко ў футболе. 56. Акцёр, народны артыст СССР. 57. Прыстасаванне для лоўлі рыбы. 58. Прыродная фарба. 59. Паселішча на Каўказе.

В. а. рэдактара В. А. ВОЛЬСКИ.